

Sygn. akt I ACa 691/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Dorota Markiewicz

Sędzia SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

Sędzia SO (del.) Ada Sędrowska

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Finanse spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko D. T.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 3 stycznia 2013 r.

sygn. akt II C 875/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że utrzymuje w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 29 kwietnia 2011 r., wydany przez Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie pod sygn. akt II C 49/11;

II. oddala apelację pozwanego;

III. zasądza od D. T. na rzecz (...) Finanse spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 2.764 (dwa tysiące siedemset sześćdziesiąt cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 691/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie utrzymał w mocy swój nakaz zapłaty z 29 kwietnia 2011 r. w części, tj. co do kwoty głównej i kosztów postępowania oraz zasądził odsetki ustawowe od kwoty 104.432,08 zł od dnia 12 maja 2011 r. do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części. Nakazem tym, wydanym na podstawie weksla, D. T. został zobowiązany do zapłaty na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwoty 104.432,08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 kwietnia 2011 r. i kosztami procesu w wysokości 4.923 zł.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

W dniu 27 listopada 2008 r. (...) sp. z o.o. w W. (finansujący) i D. T. (korzystający) zawarli umowę leasingu. Jako zabezpieczenie umowy został wystawiony przez korzystającego weksel in blanco na zlecenie finansującego wraz z porozumieniem wekslowym (deklaracją wekslową), stanowiącym załącznik numer 1. Zgodnie z § 1 porozumienia wekslowego korzystający miał wystawić i wręczyć finansującemu weksel własny niezupełny, zaś w § 3 postanowiono, że jeśli korzystający nie wywiąże się ze zobowiązania, w szczególności nie zapłaci w określonym terminie pełnej wysokości należnej finansującemu kwoty pieniężnej wynikającej z zawartej umowy, finansujący będzie uprawniony do uzupełnienia treści weksla poprzez wpisanie m.in. sumy wekslowej w wysokości pokrywającej całość jego roszczenia pieniężnego z tytułu niewywiązywania się terminowego korzystającego ze zobowiązań wynikających z zawartej umowy. Z kolei w § 4 porozumienia określono, że za datę uzupełnienia weksla, zgodnie z porozumieniem, będzie uważany dzień wysłania przez finansującego do korzystającego listu zawiadamiającego o takim uzupełnieniu i wzywającego do zapłaty sumy wekslowej następnego dnia roboczego po upływie 7 dni kalendarzowych od daty uzupełnienia.

Na skutek zwłoki pozwanego w płatności rat leasingowych powód pismem z dnia 31 marca 2011 r. zawiadomił pozwanego o wypełnieniu w tym dniu weksla na kwotę 104.432,08 zł. Na sumę powyższą złożyły się: 87.520,09 zł, tj. suma wszystkich przewidzianych w umowie rat leasingowych pomniejszonych o dyskonto na dzień rozliczenia, 1.372,71 zł stanowiące szacunkową wartość przedmiotu leasingu oraz kwota 15.539,28 zł stanowiąca sumę kosztów windykacji. Termin płatności został określony zgodnie z treścią porozumienia wekslowego na następny dzień roboczy po upływie siedmiu dni kalendarzowych od daty uzupełnienia weksla, tj. na dzień 8 kwietnia 2011 r. Pomimo wezwania do zapłaty pozwany nie uiszczył żądanej kwoty.

Sąd Okręgowy ocenił roszczenie w płaszczyźnie prawa wekslowego. Zauważył, że powód wykazał, iż jest posiadaczem weksla wystawionego przez pozwanego jako weksel in blanco, który następnie został przez powoda wypełniony zgodnie z treścią zawartego porozumienia wekslowego. Uzupełniony w dniu 31 marca 2011 r. przez powoda weksel, zawiera elementy konieczne dla stwierdzenia jego ważności określone w treści art. 101 ustawy - Prawo wekslowe i jako taki stał się podstawą do wydania przez Sąd nakazu zapłaty na podstawie art. 485 § 2 k.p.c.

Pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty wskazał, że posiadacz weksla nie przedstawił mu weksla do zapłaty, a ponadto pozwany nie został wezwany do wykupu weksla przed wytoczeniem powództwa, co miałyby przemawiać za oddaleniem powództwa. Stanowisko to nie jest trafne. Nieprzedstawienie weksla do zapłaty przed wytoczeniem powództwa nie zwalnia wystawcy weksla z obowiązku zapłaty sumy wekslowej, lecz rodzi skutek w postaci utraty możliwości dochodzenia odsetek za okres do daty okazania weksla czyli za okres od dnia wytoczenia powództwa do dnia doręczenia głównemu dłużnikowi wekslowemu odpisu pozwu. Dla spełnienia wymogu z art. 38 prawa wekslowego nie jest konieczne fizyczne okazanie weksla dłużnikowi głównemu, lecz wystarcza stworzenie temu dłużnikowi realnej możliwości zapoznania się z oryginałem weksla. Przyjęcie odmiennej koncepcji, tj. wymogu fizycznego okazania weksla dłużnikowi głównemu całkowicie uzależniłoby przedstawienie weksla do zapłaty od woli tego dłużnika, brak jest bowiem instrumentów prawnych zmuszających go do zapoznania się z wekslem.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu orzeczenia z 22 lutego 1968 r., I Cz 115/67 (OSNC 1968/11/194), z chwilą doręczenia odpisu pozwu z odpisem nakazu zapłaty osiągnięty zostaje cel okazania weksla, którym jest możliwość identyfikacji dokumentu, złożenia zarzutów, a także powzięcie wiadomości o wypełnieniu weksla i żądaniu zapłaty wynikającej z niego sumy wekslowej. Innymi słowy poprzez wniesienie pozwu z dołączonym do niego oryginałem weksla, o czym dłużnik wekslowy dowiaduje się w momencie uzyskania odpisu pozwu, stworzona zostaje przez wierzyciela wekslowego realna możliwość zapoznania się przez wystawcę weksla z oryginałem weksla, co można uznać za równoznaczne z przedstawieniem weksla do zapłaty. W uzasadnieniu orzeczenia Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 1933 r. wyrażony został nawet pogląd, że skoro do akt sprawy złożony został oryginał weksla, pozwani mieli możliwość weksel ten obejrzeć, co czyni zarzut nie okazania im w toku procesu weksla bezzasadnym.

Z przytoczonych wyżej względów Sąd uwzględnił żądanie zgłoszonego w pozwie i utrzymał w mocy nakaz zapłaty w części, tj. co do kwoty głównej i kosztów postępowania oraz zasądził odsetki ustawowe od kwoty 104.432,08 zł od dnia 12 maja 2011 r. do dnia zapłaty, tj. od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu wystawcy weksla (pozwanemu), a w pozostałej części powództwo oddalił.

Sąd nie wziął pod uwagę pozostałych zarzutów zgłaszanych przez pozwanego, kierując się treścią art. 495 § 3 zd. 1 k.p.c. (przed uchycieniem ustawą zmieniającą z 16 września 2011 r. - Dz.U.2011.233.1381), zgodnie z którym okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe niezgłoszone w pozwie albo w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty mogą być rozpoznawane jedynie wtedy, gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później.

Apelację od wyroku wniosły obie strony.

Apelacja powoda obejmuje oddaloną część powództwa, a więc odsetki od należności głównej za okres od 9 kwietnia do 12 maja 2011 r. Skarżący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., 328 § 2 k.p.c. oraz art. 46 ustawy – Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. Powód wniósł o zmianę wyroku i utrzymanie nakazu zapłaty w mocy w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Apelacja pozwanego zarzuca naruszenie art. 6 k.c. a także art. 227, 233, 328 i 495 § 3 zd. 1 k.p.c. Zawiera wniosek o zmianę wyroku w całości poprzez uchycenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, ewentualnie uchycenie zaskarżonego wyroku poprzez uchycenie nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a nadto o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest niezasadna, zaś apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w okresie obowiązywania art. 495 § 3 k.p.c. w zw. z art. 493 § 1 k.p.c. - ten ostatni w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2011.233.1381). Zgodnie z ówczesnym art. 495 § 3 k.p.c. okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe niezgłoszone w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty mogły być rozpoznawane jedynie wtedy, jeśli strona wykazała, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później.

Zarzuty jakie pozwany złożył od nakazu zapłaty z 29 kwietnia 2011 r. zawierały twierdzenie (podtrzymywane w toku całego postępowania pierwszoinstancyjnego), że powód nie przedstawił pozwanemu weksla do zapłaty i wystawca nie został wezwany do wykupu weksla. Poza tym pozwany podniósł, że w sprawie chodzi o weksel gwarancyjny, który ze swej istoty nie jest wekslem abstrakcyjnym, lecz kausalnym oraz, że dłużnik może w takim wypadku podnieść obok formalnych, również zarzuty dotyczące stosunku podstawowego (k.56-60). W zarzutach nie zostały jednak podniesione jakiegokolwiek okoliczności dotyczące stosunku prawnego, który legł u podstaw wystawienia i uzupełnienia weksla, ani też nie zostały złożone wnioski dowodowe. Twierdzenia dotyczące umowy jak łączyła strony pojawiły się dopiero w piśmie procesowym złożonym na rozprawie bezpośrednio przed jej zamknięciem (k.138-143), ale nieoparte żadnym usprawiedliwieniem opóźnienia i w dodatku jedynie ogólnie sformułowane, bez powołania się na dowody. W tej sytuacji, ze względu na wyżej przytoczoną regułę procesową, Sąd Okręgowy nie mógł wykroczyć poza ramy stosunku wekslowego i słusznie ograniczył się do kwestii formalnoprawnych, wyznaczonych treścią zarzutów. Nie miał obowiązku dociekania z urzędu przyczyn, które doprowadziły do powstania zobowiązania wekslowego, ani też weryfikować jego rozmiarów. „W postępowaniu nakazowym, w jego fazie zapoczątkowanej wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, dochodzi do przerzucenia ciężaru dowodu na stronę pozwaną” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., IV CSK 109/10, Lex nr 898262).

Powód domagający się orzeczenia o obowiązku zapłaty na podstawie weksla i nie wywodzący zarazem roszczenia ze stosunku podstawowego, nie musi nawet powołać się w pozwie na porozumienie wekslowe. Jeśli, jak w tym przypadku,

pozwany w zarzutach nie podnosi żadnych twierdzeń, ani nie przedstawia dowodów dotyczących umowy którą weksel miał zabezpieczać, to podstawa faktyczna wyroku także nie powinna obejmować takich okoliczności. W konsekwencji nie mogły odnieść skutku zarzuty apelacji pozwanego oparte w przeważającej mierze na spóźnionych twierdzeniach na temat umowy leasingu jaka łączyła strony, w związku z którą wystawiony został przedmiotowy weksel.

Dłużnicy główni weksla własnego, w tym wystawca, odpowiadają wekslowo, mimo nieprzedstawienia im weksla do zapłaty (art. 53 w zw. z art. 103 prawa wekslowego, por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 1968 r., I CZ 115/67, OSNCP 1968/11/94 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2002r., I KKN 738/00, LEX nr 55256). W rozpatrywanym przypadku nie tylko więc roszczenie jest wymagalne ale dłużnik pozostawał w opóźnieniu już od dnia następnego po dniu płatności należności wekslowej, tj. w dniu 9 kwietnia 2011 r. Jak to już zaznaczono, pozwany nie poparł twierdzeń zawartych w zarzutach dowodami, w tym także na okoliczność nieprzedstawienia weksla do zapłaty, do czego był zobligowany, m.in. treścią art. 46 ustawy – Prawo wekslowe. W dodatku powód wykazał dokumentem, że zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla, jak również o miejscu przedstawienia go do zapłaty w terminie wykupu (k.64). Zawiadomienie to zostało wystawcy wysłane listem poleconym w dniu 31 marca 2011 r. (k.65), a zatem trzeba przyjąć, że dotarło do adresata przed terminem płatności, najpóźniej po siedmiu dniach od wysłania, czyli 7 marca 2011 r. Uzupelnienie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w powyższym zakresie przesądza o nietrafności także tych argumentów pozwanego, które odnoszą się do wymagalności roszczenia wekslowego i (w ograniczonym zakresie) odwołują do treści zarzutów od nakazu zapłaty. Zarazem owo dodatkowe ustalenie przesądziło o uznaniu za zasadną, apelacji powoda.

Z przedstawionych względów, przyjmując za swoje ustalenia Sądu I instancji (poszerzone we wskazanym zakresie), Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 496 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło przy uwzględnieniu wyniku sprawy (art. 98 k.p.c.) i obejmuje zwrot kosztów zastępstwa radcy prawnego w stawce minimalnej oraz równowartość opłaty od apelacji uiszczonej przez powoda.